

Az alapvető jogok biztosának köszöntője – Pannonhalmi Gyermejjogi Szimpózium

Tisztelt Szimpózium! Kedves Résztevők!

Engedjék meg, hogy néhány idézettel és gondolattal kezdjem köszöntőmet.

Máté evangéliumának jól ismert példázata a következőképpen szól: „*Jézus odabívtott egy kisgyermeket a tanítványaiboz, majd közéjük állította, és ezt mondta: Bizony, mondom néktek, ha meg nem tértek, és olyanok nem lesztek, mint a kisgyermek, nem mentek be a mennyek országába. [...] Aki befogad egy ilyen kisgyermeket az én nevemben, az engem fogad be. Aki pedig megbotránkoztat egyet e kicsinyek közül, akik hisznek bennem, jobb annak, ha malomkövet kötnek a nyakába, és a tenger mélyébe vetik.*” Szent Benedek Regulája pedig úgy fogalmaz többek közt, hogy: „*a gyermekek 15 éves korukig mindenki részéről gondos figyelem és felügyelet alatt legyenek, de ez is okos mérsékléssel történjék. Aki tehát a felserdültek ellen mer valamit tenni apátja megbagyása nélkül, vagy aki a gyermekekkel szemben mértéktelen haragra lobbán, azt a Regula szerint büntessék meg, mivel írva vagyon: Amit nem akarsz magadnak, te se tedd másnak.*”

Az Alaptörvény Nemzeti Hitvallása rögzíti: „*Valjék, hogy az emberi lét alapja az emberi méltóság*”, az Alaptörvényben az alapvető jogok között pedig az szerepel, hogy „*Minden gyermeknek joga van a megfelelő testi, szellemi és erkölcsi fejlődéséhez szükséges védelemhez és gondoskodáshoz.*” Az idén 30 éves jubileumát ünneplő ENSZ Gyermejjogi Egyezményét fellapozva azt olvashatjuk, hogy „*a részres államok megtesznek minden arra alkalmas, törvényhozási, közigazgatási, szociális és nevelési intézkedést, hogy megvédjék a gyermeket az erőszak, a támadás, a fizikai és lelki durvaság, az elhagyás vagy az elhanyagolás, a rossz bánásmód vagy a kizsákmányolás – ideértve a nemi erőszakot is – bármely formájától*”.

Az idézett szövegek látszólag időben, térben távol állnak egymástól, mégis – meggyőződésem szerint – ugyanoda vezetnek: a gyermekek, a gyermeki lét, a méltóság védelmére és tiszteletére hívnak fel mindenkit az erőszakkal, a megalázással és a megvetéssel szemben.

A szimpózium főcíme, – „csendről a szóig” –, az ismertetőben pedig az szerepel, hogy az iskolai gyermekvédelem és a rossz intézményes kultúra valódi megváltoztatásához szükség van „nyíltan felvállalt, őszintén kimondott szavakra, vállalásokra, felelősségre és átláthatóságra”. Az alapvető jogok frissen hivatalba lépett biztosaként, kvázi gyermejjogi ombudsmanként, jogászként, egyetemi oktatóként és – nem utolsó sorban – négygyermekes édesapaként magam is így látom. Olyan otthonos világot kell teremtenünk a gyermekeink számára, amit nem uralhat a félelem.

Ki kell mondanunk, hogy a gyermekkel szembeni testi-lelki bántalmazást, zaklatást az iskolában is komolyan kell venni. Ki kell mondanunk, hogy az erőszak megengedhetetlen, nem magyarázható, nem igazolható, nem maradhat válasz nélkül. Világossá tegyük, hogy minden áldozatnak – márpedig az erőszakos gyermek is áldozat – és a közösségnek segítséget, támogatást kell kapnia az erőszak megelőzésében. Abban, hogy az ilyen helyzetek – legyen a pedagógussal szembeni vagy akár tanulók közötti konfliktus – ne ismétlődhessenek meg. A jogunk nagy erőt tulajdonítunk, de ebben a szférában, a digitális kor kihívásait is kezelve, valódi *szemléletváltásra* van szükség.

Az erőszakkal szembeni védelemre, a megelőzésre gyakran úgy gondolunk, hogy az *más valaki* feladata: a szülőé, a tanáré, az igazgatóé, így nem azt nézzük, hogy nekünk szülőként, tanárként vagy igazgatóként mi a saját szerepünk. Nem feledkezhetünk meg arról, hogy az iskola sajátos közeg, ahol az egyes szereplők, a gyermekek, a tanárok, a szülők az intézmények vezetői, sőt a fenntartói a kölcsönösen függő helyzetben és egymásra utaltságban élnek mindennapjaikat. Így az okosan, egymásra figyelve kimondott szó segít, annak ereje és felelőssége van.

Ombudsmanként az a feladatom, hogy minden általam vizsgált ügyben és esetben felhívjam a figyelmet a gyermeki jogok jelentőségére, tartalmára és azok sérelme esetén ajánlás formájában a megoldáskeresés konstruktív útjára. Tudva, hogy az ombudsman szavának és a megszólított nyilvánosságnak akkor is ereje van, ha nincs más jogi eszközünk. Örömmel tölt el, hogy ez a mai Szimpózium keretét és lehetőséget ad arra az őszinte párbeszédre, ami a gyerekekről és a gyerekekért szól, és azon a nyelven, amit a gyermeki jogok védelmének nevezünk.

Sikeres konferenciát, eredményes tanácskozást kívánok!

Budapest-Pannonhalma, 2019. október 15.

dr. Kozma Ákos, az alapvető jogok biztosa